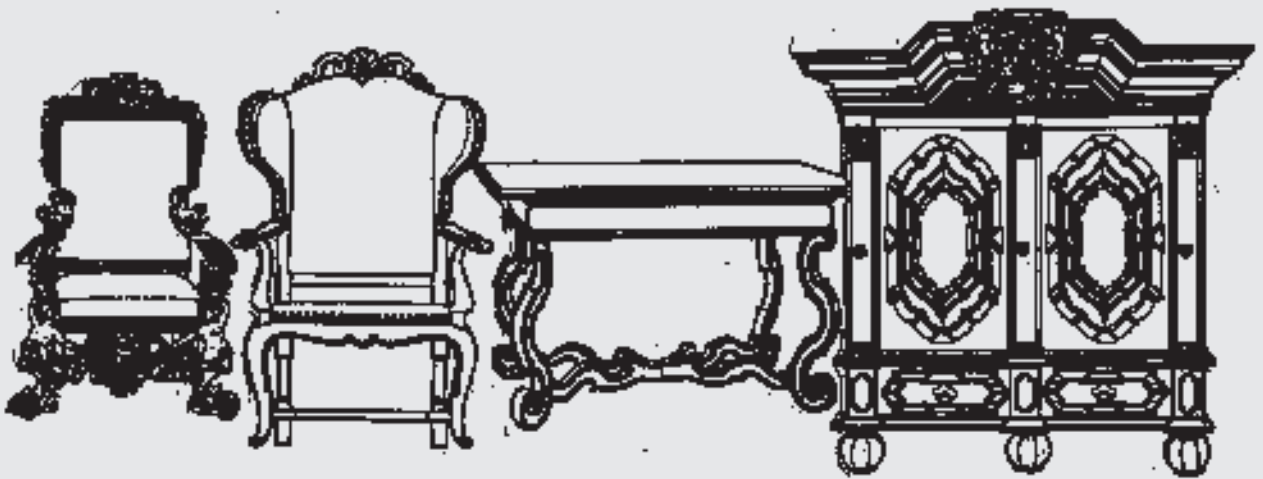
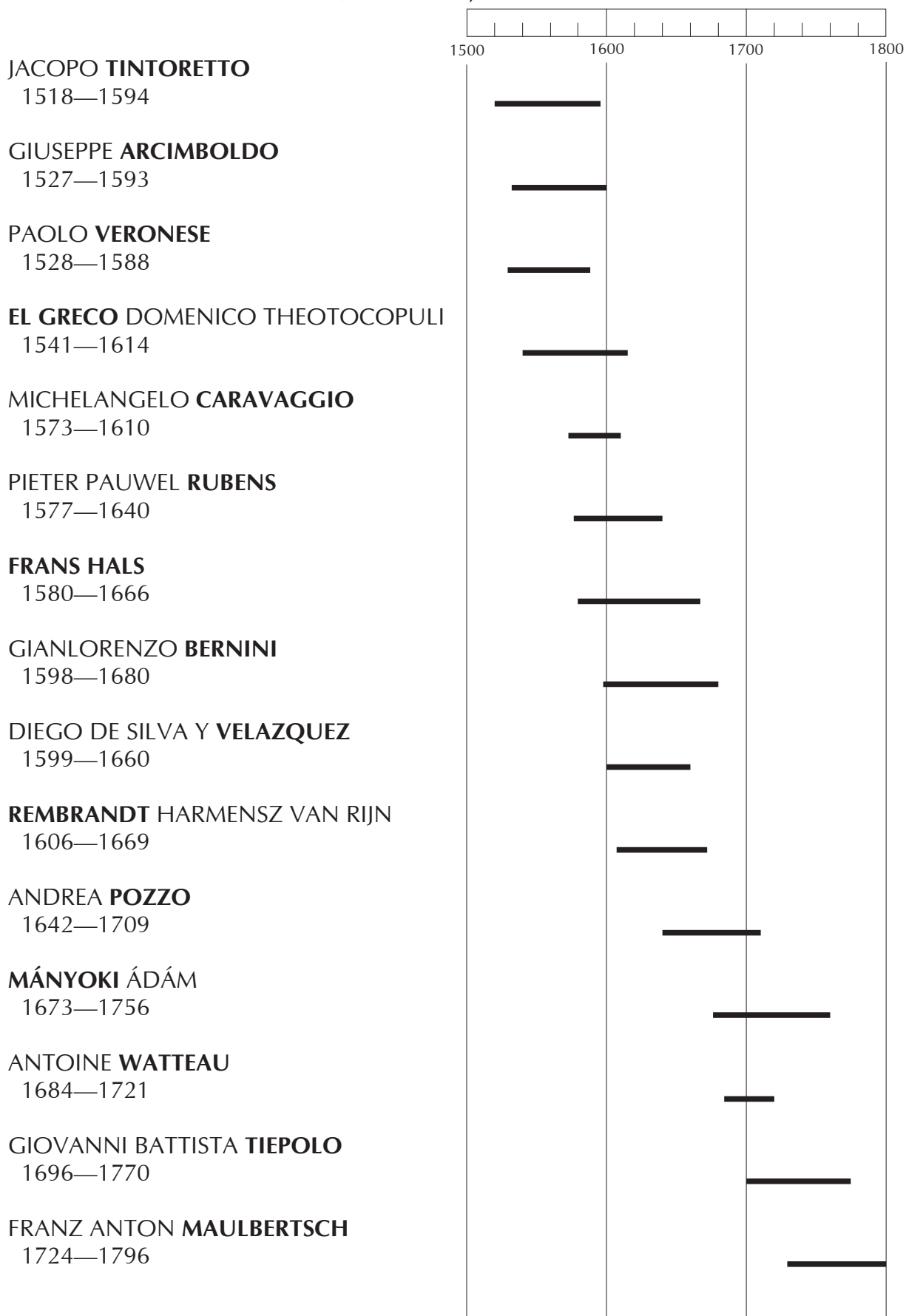

BAROKK MŰVÉSZET

1570—1770

IDŐRENDI TÁBLÁZAT (BAROKK, ROKOKÓ)

BAROKK (BARUCCA)¹

A barokk művészet alkotásai a központi hatalom igényét elégítették ki. Különös figyelmet fordítottak a **paloták** és a **templomok** építésére.

A reneszánsz egyszerűségét, harmonikusságát, nyugalmát és szimmetriáját felváltották a szabálytalan, mozgalmas, nyugtalan formák. Az **épülethomlokzatok** kialakításánál az építész erős fény- árnyékhatásokkal dolgozik.

Halmozottan jelennek meg a díszítőmotívumok: csavart oszlopok, megkettőzött falpillérek, szobrok, szoborfülkék, íves ablakok (félkör- és kosáriréses, ellipszis, lant és hegedű alakú).

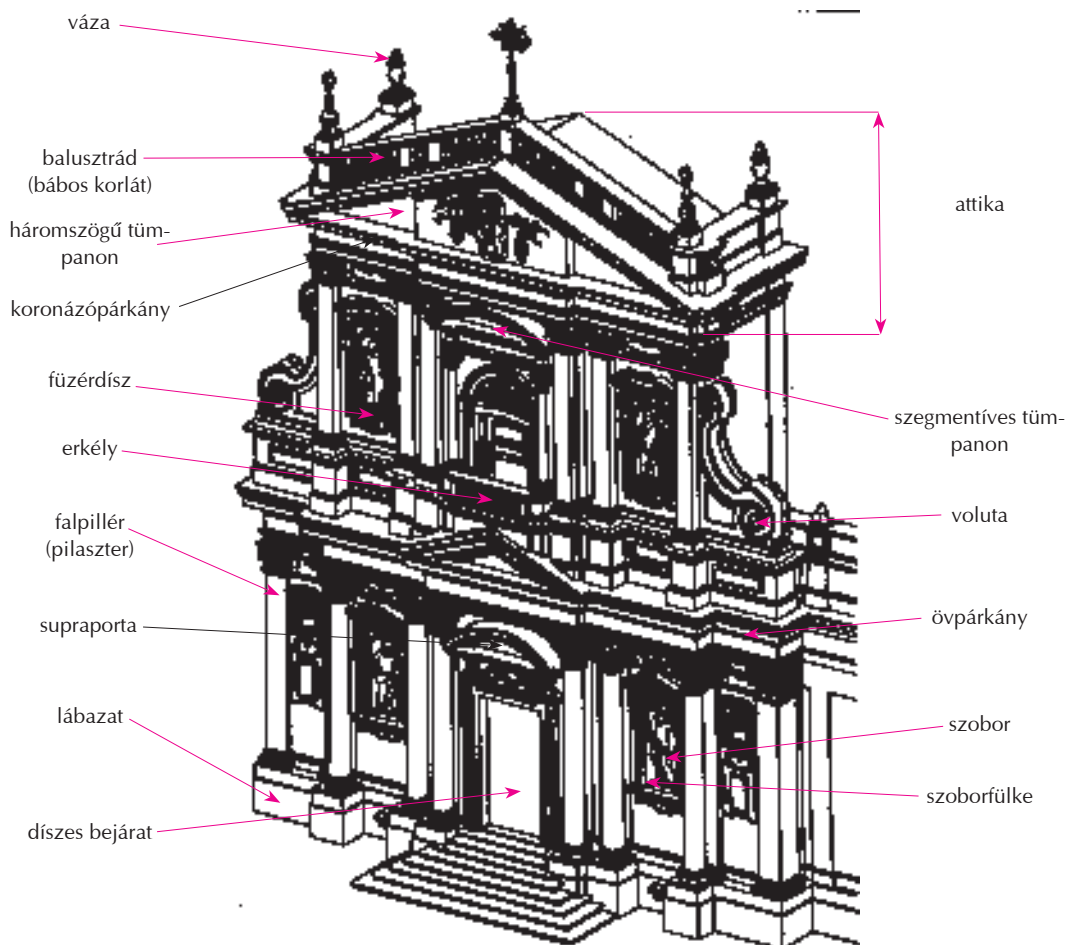
A **templomok belsejét** zsúfolásig töltik aranyozott díszítésekkel, gipszből formált stukkódíszekkel², márvány és tükörburkolatokkal, szeszélyesen kavargó, nyugtalan, hullámzó felületekkel.

A fényűzően berendezett **palotákban** pompás fogadásokat, bálakat, zenés multságokat rendeztek, melyek színhelye nem csak a díszes terem sora, hanem a kert is lehetett. Ebben az időben jött divatba a ritka növényeket bemutató kert, az **arborétum**.

A palotaépítészet egyik leghíresebb alkotása a Versailles-i palota és a bécsi Schönbrunni kastély. Magyarországon a fertődi Esterházy kastély és a keszthelyi Festetich kastély a legszebb barokk palota.

A **szobrászatban** a kicsavart testtartás, a dúsan redőzött drapériák alkalmazása az elterjedt.

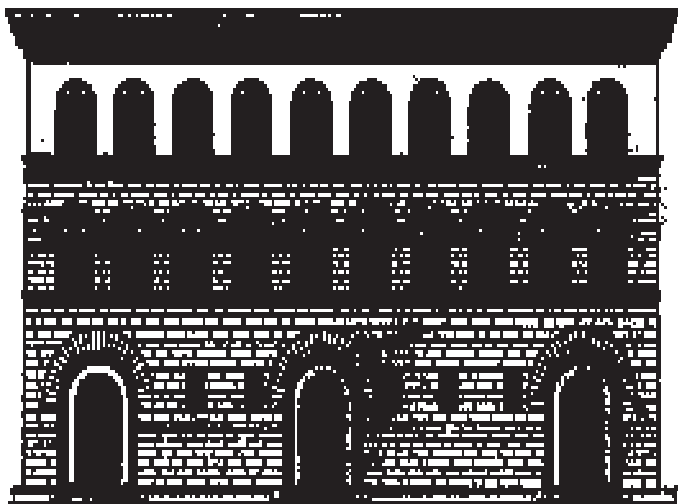
A **festészetben** uralkodik az átlós kompozíció, a perspektíva segítségével az illuzionista, térnövelő hatású festmények készítése, a formáktól gyakran túlszűfolt felületek, és az erős fény-árnyékhatásra épülő kompozíció.

¹ *barucca*: szabálytalan, különös formájú kő, gyöngyszem.

² *stukkó*: homok, gipsz, mészpör, nyves víz és fes tég keverékéből álló épületdísz

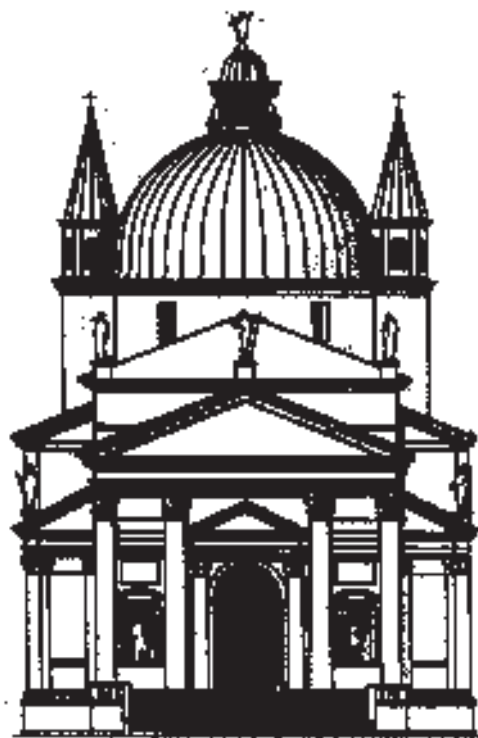
ÉPÍTÉSZET

1. RENESZÁNSZ PALOTA

1. Hasonlítsd össze a reneszánsz és a barokk épületek homlokzatát! **Írd** a felsorolásból a jellemzőket a megfelelő képhez!

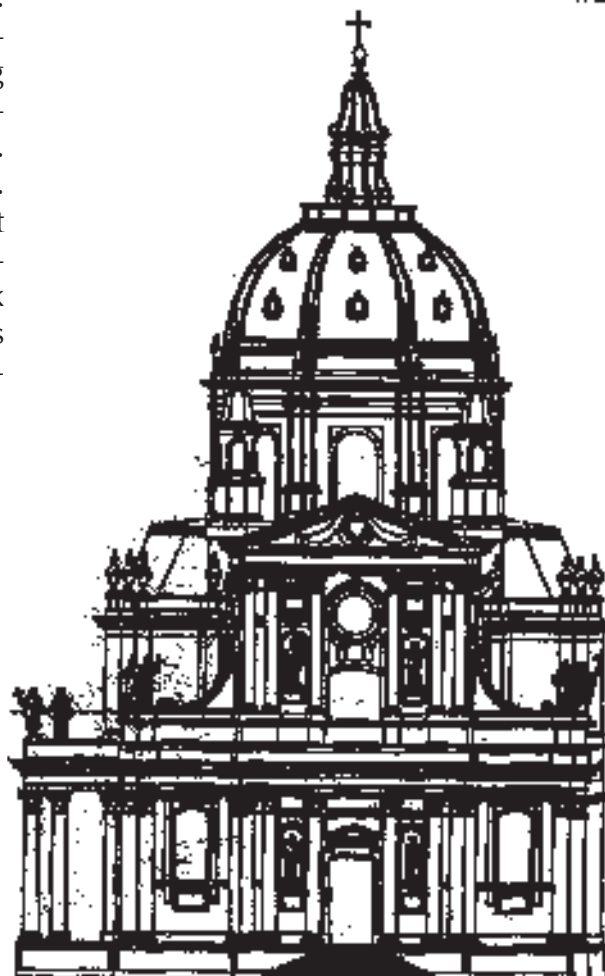
1. voluta
2. egyszerű homlokzat
3. szobrok
4. lanternás¹ kupola
5. díszes ablakkeret
6. díszes kapu
7. kúp alakú toronysisak
8. háromszög tumpanon
9. római templomhoz hasonló homlokzat
10. félköríves záródású ablakok
11. túldíszített homlokzat
12. rusztikus felület
13. díszes ablakok
14. kváderkövek
15. áttört mellvéd (balusztrád)
16. az épület terjedése vízszintes irányú
17. kőfaragványok
18. plasztikus felületű, erős fény-árnyék hatás
19. kosárirves ablakok
20. dinamikus
21. manzárdtető²
22. vázák
23. tambur³

2. RENESZÁNSZ TEMPLOM

3. BAROKK PALOTA

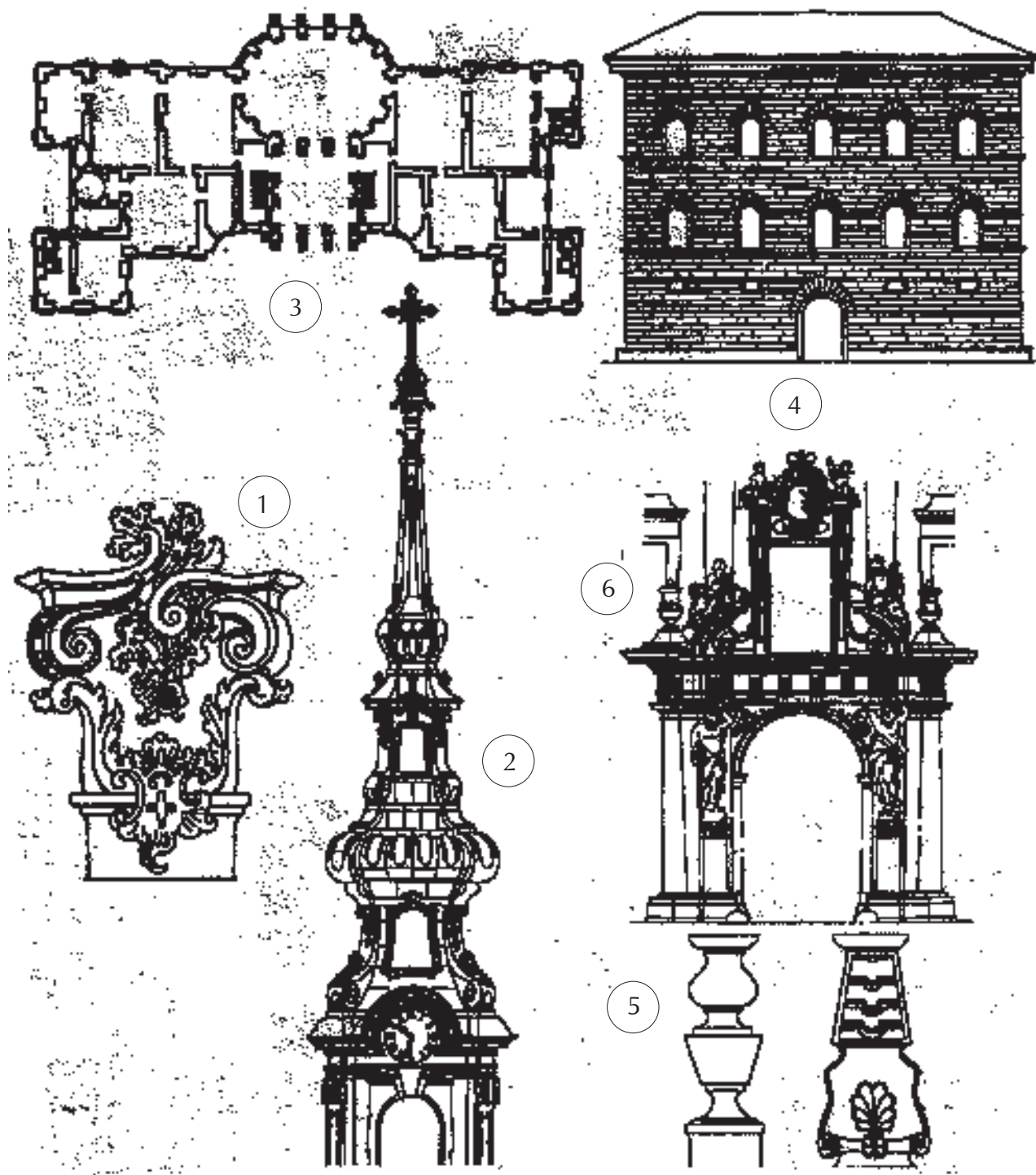
4. BAROKK TEMPLOM

¹lanterna: a kupola bevilágító nyílásán lévő, ablakokkal áttört sokszög vagy henger alakú tornyocska.

²manzárdtető: törtsíkú tető, a törésvonal alatt meredekebb alsó szakasszal.

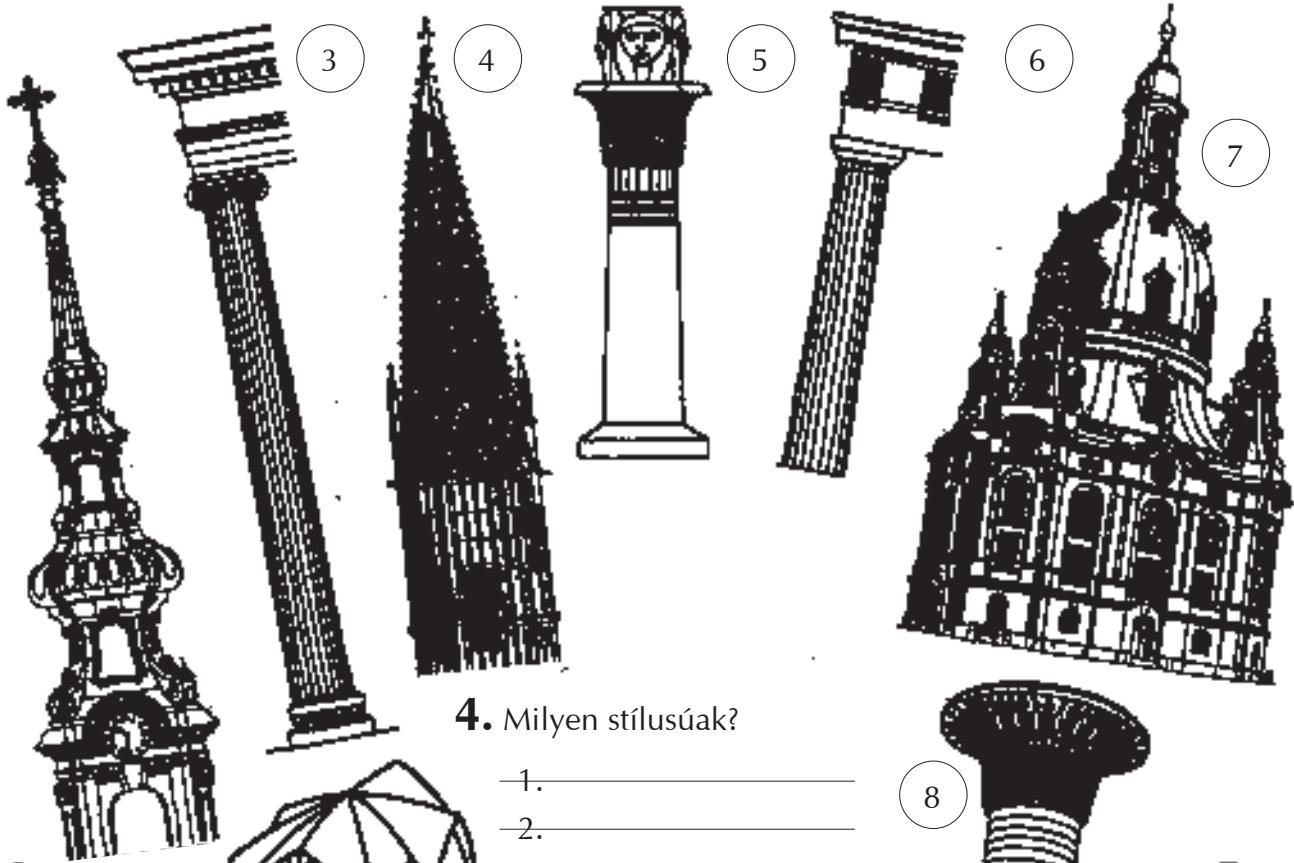
³tambur, kupoldob: a tartóelemek és a kupola közé beiktatott hengeres vagy sokszögű építészeti részlet, mely kiemeli a kupolát környezetéből.

2. Karikázd be! Melyik ábra stílusa tér el a többitől?

3. Mit ábrázolnak, és milyen stílusúak a számozott ábrák?

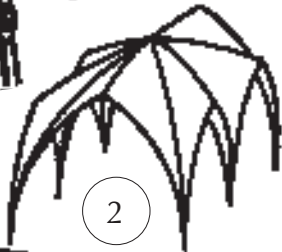
- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____
- 5. _____
- 6. _____

4. Milyen stílusúak?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____
13. _____
14. _____
15. _____

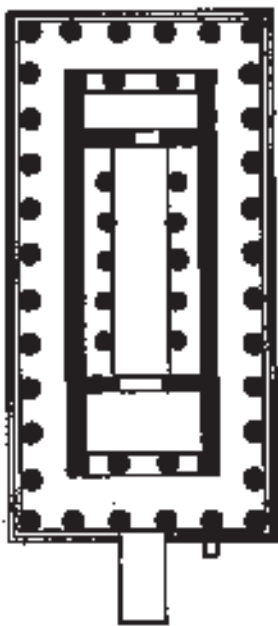
1

2

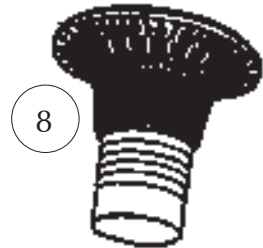
15

14

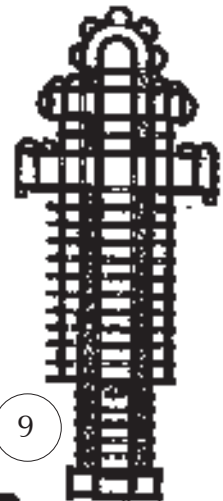
13

8

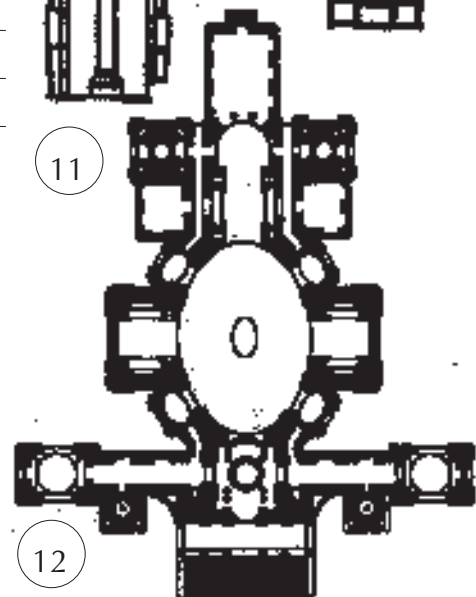
10

9

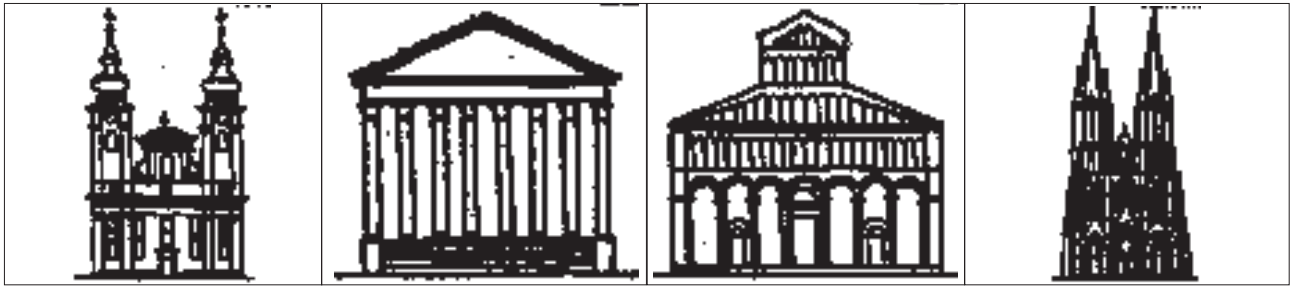

11

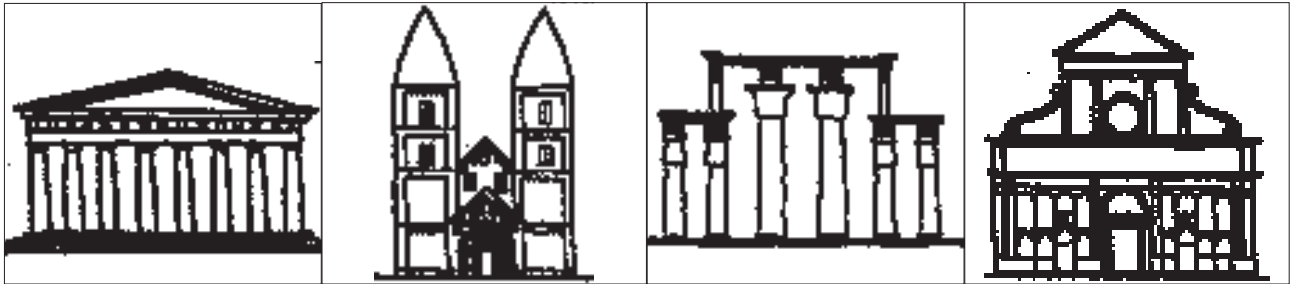

12

5. Írd a képek alá a stílus nevét!

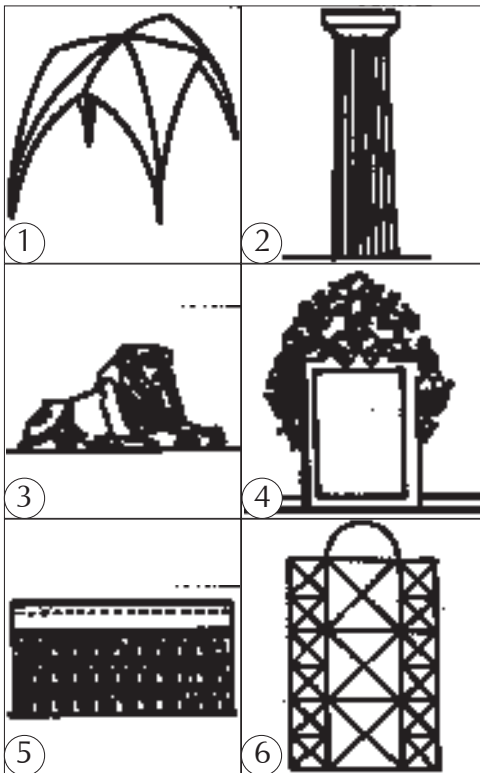
1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____

5. _____ 6. _____ 7. _____ 8. _____

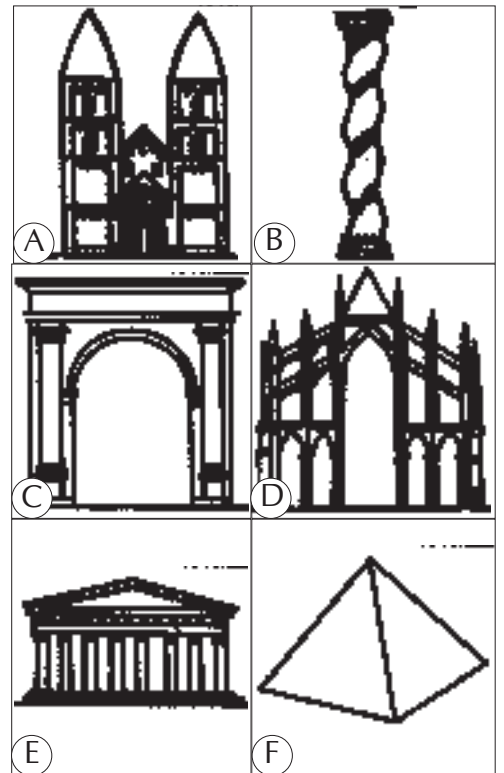
6. Rakd időrendi sorrendbe az épületeket! Írd a számokat a négyzetsorba!

--	--	--	--	--	--	--	--

7. Keresd a párját!
Írd a számok mellé a stílusban hozzájuk tartozó képek betűjelét!

1	
2	
3	
4	
5	
6	

ANDREA POZZO: A RÓMAI SZENT IGNÁC TEMPLOM MENNYEZETFRESKÓJA. 1691—94.

„Eltökélt szándékom, hogy mindegyik vonalat az igaz PONT, Isten dicsfénye felé rajzoljam!”
(Andrea Pozzo)

8. Melyek az illuzionista festészet jellemzői?

9. Milyen illuzionista festményeket ismersz még?

10. Vajon miért a barokkban terjedt el az illuzionizmus?

11. Milyen egy barokk templombelső?
Gyűjtsd össze azokat az anyagokat, színeket, formákat, szerkezeteket, melyek a barokk stílusú templombelsőre jellemzők!

12. Zenehallgatás: Johann Sebastian Bach: G-dúr prelúdium.

SZOBRÁSZAT

LORENZO BERNINI: SZENT TERÉZ EXTÁZISA. Márvány. 1647—1652.

A barokk szobrok többsége templomok és paloták díszítésére készült. Az építészek és festők mellett a szobrászoknak is fő feladata volt, hogy lenyűgözővé, káprázatosá tegyék a templomokat.

A szobor egy római templom mellékoltárán található, melyet Szent Teréz apáca (1515—1582) tiszteletére emeltek. Szent Teréz egy könyvében beszámol arról az élményéről, amikor egy áhitatos pillanatában úgy érezte, hogy az Úr angyala lángoló nyíllal égeti a szívét. Fájdalmat, de ugyanakkor gyönyörűséget is érzett egyszerre.

Mindkettőjük alakja márványfelhőn nyugszik, melyet a háttérhez erősítettek. A háttérben megjelenő aranyozott nyílábok földöntúli fényként ragyogják be a testeket.

- 1. Elemezd** a szobrot a megadott szempontok alapján! (anyag-forma, mozdulatok, testtartás, arckifejezés, súlytalanság-lebegés, megvilágítás, fény-árnyékhatás, érzelmek)

- 2.** Melyik antik mitológiai szereplőhöz hasonló az Úr angyalának megmintázása? Miért?

- 3.** Mennyiben alkalmazkodott Bernini szobrának stílusa a barokk templombelső hangulatához?

FESTÉSZET

DIEGO VELAZQUEZ: BRÉDA ÁTADÁSA. 1635.

1. Műfaj: _____
2. Mi történik a képen? _____

3. A kompozíció középpontjában Bréda város polgármestere és a spanyol király seregének tábornoka, Spinola áll. Milyen eszközökkel emelte ki őket a festő?

4. Milyenek mutatja be őket? (Mit fejez ki a testtartásuk és az arckifejezésük?)

5. Mi a különbség a győztes és a vesztes csapat ábrázolása között?

REMBRANDT: ÉJJELI ŐRJÁRAT. 1642.

A festmény vizsontagságairól szól a következő történet:

„– Ezek a polgárőrség tagjai. Riadót hallanak, és kivonulnak a város védelmére... Ott elől áll ön és a hadnagy úr. Most adják ki a parancsot. Mindenki fegyvert fog, és megindulnak... – Csak eddig folytathatta, mert egy kövér polgárőr közbeszólt:

– És hol vagyok én? Tán én vagyok az az elmosódott bohóc, kis bajusszal az orrom alatt?
– Az meg én lennék? Az a félpofájú sisakos? – kiáltotta a második.”

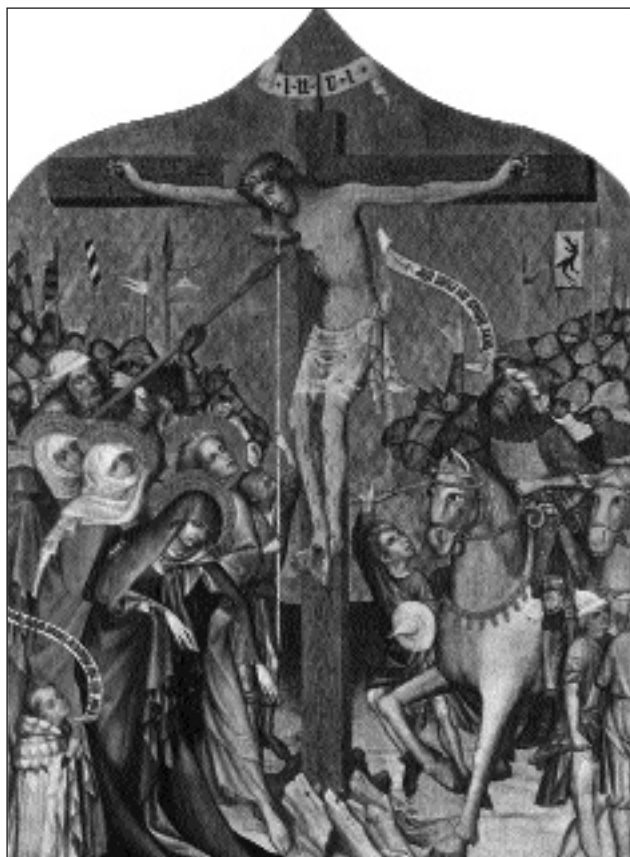
1. A képet a polgárőrség tagjai rendelték meg. Vajon miért nem tetszett nekik az elkészült festmény?

2. Elemezd a festményt a tanult képelemzési szempontok figyelembevételével!

3. Milyenek voltak az akkoriban szokványos, elfogadott csoportportrék?

4. Milyen csoportportrékat ismersz még?

KÁLVÁRIAÁBRÁZOLÁS¹ A KORA RENESZÁNSZBAN ÉS A BAROKKBAN. Összehasonlító képelemzés.

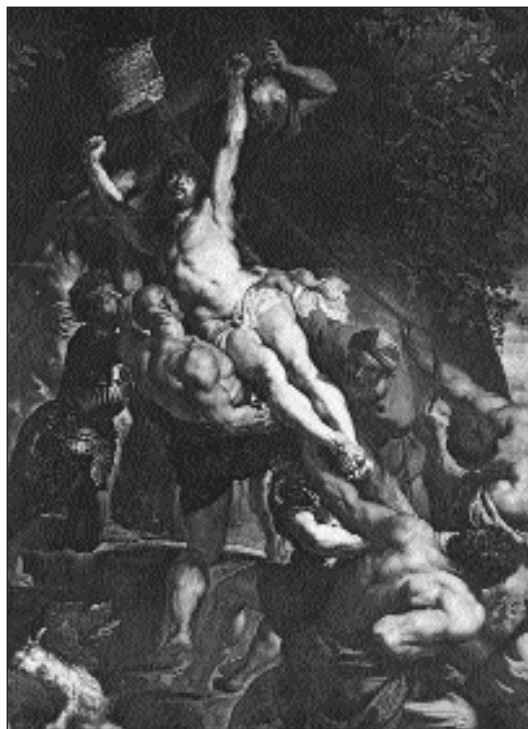
Kolozsvári Tamás: A kálvária. 1427.

A képen Jézus elkínzott teste látható a képmező közepén elhelyezett kereszten. Bal karja felől római katonák csoportja, az egyiktől mondatszalg tekereg a következő szavakkal: "Ez valóban Isten fia volt." A kép bal sarkában egy papi ruhába öltözött kisebb alak térdel, ő volt a kép megrendelője (donátora). Jézus jobb karja felől a legkedvesebb tanítványa, János támogatja a bánattól, fájdalomtól teljesen elgyengült Máriát. A mögöttük álló tömegből kiemelkedik az ősz hajú öreg Longinus, aki lándzsáját éppen Jézus testébe döfi, hogy ezzel megrövidítse szenvedését. Szemére mutat közben, mert az addig beteg szem Jézus kifröccsenő véréből meggyógyult és ismét látóvá vált. A keresztfára tövében a koponya és egy oldalborda arra utal, hogy Ádámot és Évát éppen itt temették el a Golgota hegyén, és Jézus az önként vállalt halálával attól az eredendő bűntől váltotta meg az emberiséget, amit ők okoztak.

1. Mi volt az eredendő bűn?

2. Hasonlítsd össze Kolozsvári Tamás és Rubens festményét! (kompozíció, cselekmény, emberábrázolás, előtér-háttér, fény-árnyék, mozdulatok)

3. Hallgasd meg Andrew Lloyd Webber: „Jézus Krisztus Szupersztár” című musicaljéből a Keresztrefeszítés részletét, és Tolcsvay László: „Mária evangéliuma” című rockoperájából a Jézus halála című részletet!

Rubens: A kereszt felállítása. 1610.

¹Kálvária (Golgota): Jelentése koponyadomb. Jeruzsálemben található, koponyához hasonló alakú domb. Itt feszítették keresztre Jézust.

SPANYOL BAROKK

IV. Fülöp spanyol királyról és lányáról Margaritáról —nagyon sok festményt készített Velazquez, hiszen a király udvari festője volt. Különösen sok kép készült az infánsnőről¹, mivel már gyerekkorától jegyese volt I. Lipót osztrák császárnak, és ahogy növekedett gyakran kellett a vőlegényének képet küldeni. 1666-ban, alig tizenöt éves korában pedig a felesége is lett.

IV. Fülöp.

1. Egészítsd ki a rajzon az öltözködés jellemzőit!
(Olvasd el a 96. oldal 3. feladatát)

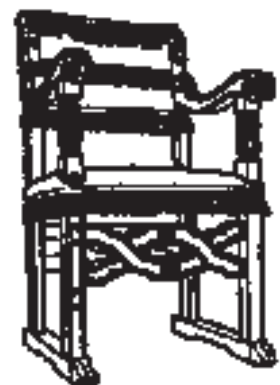
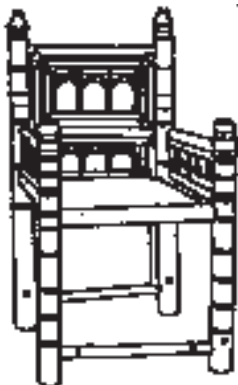

2.

Velazquez: Margarita infánsnő (részlet). 1656.

Gyűjts olyan festményeket, melyeken Margarita infánsnő szerepel!

3. Melyik ülőbútor stílusa illik a királyi család tagjaihoz?

¹ infánsnő: a spanyol király leánya.

RUDOLF CSÁSZÁR FESTŐJE

II. Rudolf német-római császár, magyar és cseh király udvartartását Prágában rendezte be, és maga köré gyűjtötte kora számos művészt és tudóst.

A művészársaság legjelentősebb tagja **Giuseppe Arcimboldo** (1527—1593) manierista festő, mérnök, álarc- és jelmeztervező. Legtöbb alkotását Rudolf császár számára készítette: portrékat festett róla a maga sajátos stílusában úgy, hogy az arc részeit természeti formákkal helyettesítette.

- 1. Írd** a képek mellé, milyen, az adott témára jellemző motívumokból alakította ki a portrékat!
- 2. Gyűjtsd össze** a jellemző motívumokat és utána **készítsd el** a tavasz vagy az őszi megsemmélyesített portréképét!
- 3. Készítsetek** közösen évszakokra vagy egy tetszőlegesen választott egyéb területre (pl. tűz, erdő, rét, hangyaboly, város, falu, stb) jellemző portrékat! **Gondolkozzatok** azon, hogy tudnátok ábrázolni tárgyak segítségével egy matematikus, biológus, zenész vagy festő allegorikus portréját! Természetesen nem kell a felsoroltak közül választani, ha van jobb ötletetek, azt rajzoljátok meg! **Alkossatok csoportokat, beszéljétek meg**, milyen részekből álljon a kép és milyen színeket használjatok! **Osszátok ki** a feladatokat egymás között, majd az elkészült rajzokat úgy ragasszátok fel egy nagyméretű papírra, hogy a választott témára jellemző, de ugyanakkor érdekes is legyen a portré! Végül **elemezzétek** a saját és a többi csoport munkáját!

A nyár

¹ *manierizmus*: modoros stílus. Jellemzői: különleges helyzetek és típusok, erős mozgásellentétek, nagy tónuskontrasztok alkalmazása.

A tél

A víz

FELADATOK A 81. OLDAL RAJZAIHOZ

1. Milyen Magyarországon található barokk stílusú épületeket ismersz?

2. **Jellemezd** a rajzokon látható barokk stílusú bútorokat! **Folytasd** a felsorolást!
Kárpitozott ülőbútorok, füles karosszék, esztergályozott golyólábak, . . .

3. **Húzd alá** a szövegben azokat a ruhadarabokat és kiegészítőket, melyek a rajzokon is szerepelnek!

A **férfiak** az 1600-as évek elején térd alá érő nadrágot hordtak, amelynek szárát szalagcsokros harisnyakötővel fogták össze. A nadrág szára az 1660-as években kibővült, a bőségét térdük alatt összehúzták és csipkefodorral díszítették. Ez a rhingrave (palotagróf) nevű nadrág a mai nadrágszoknya őse. A kabát szorosán követte a testet, de az ujjakat hasítékokkal szabdalták végig. Az 1660-as évek rövid ujjú kabátja alól a masnikkal, pántlikákkal díszített bő fehér ing látszódott.

Széles szájú, sarkantyús csizmában, vagy magas sarkú, masnis cipőben jártak. A talpon kívüli magas sarok barokk találmány.

Elmaradhatatlan kelléke volt az öltözetnek a széles vállszalaghoz vagy a széles övszalaghoz rögzített tűr.

Fejdíszként nemezkalapot hordtak, melyet strucctollakkal díszítettek. 1680 után kezdődött az a szokás, hogy a férfi kalaplevéve, mély bókkal és kézmozdulattal köszönt, úgy illett, hogy eközben a strucctoll a földet seperje.

A divatos férfi kizárólag parókában mutatkozott.

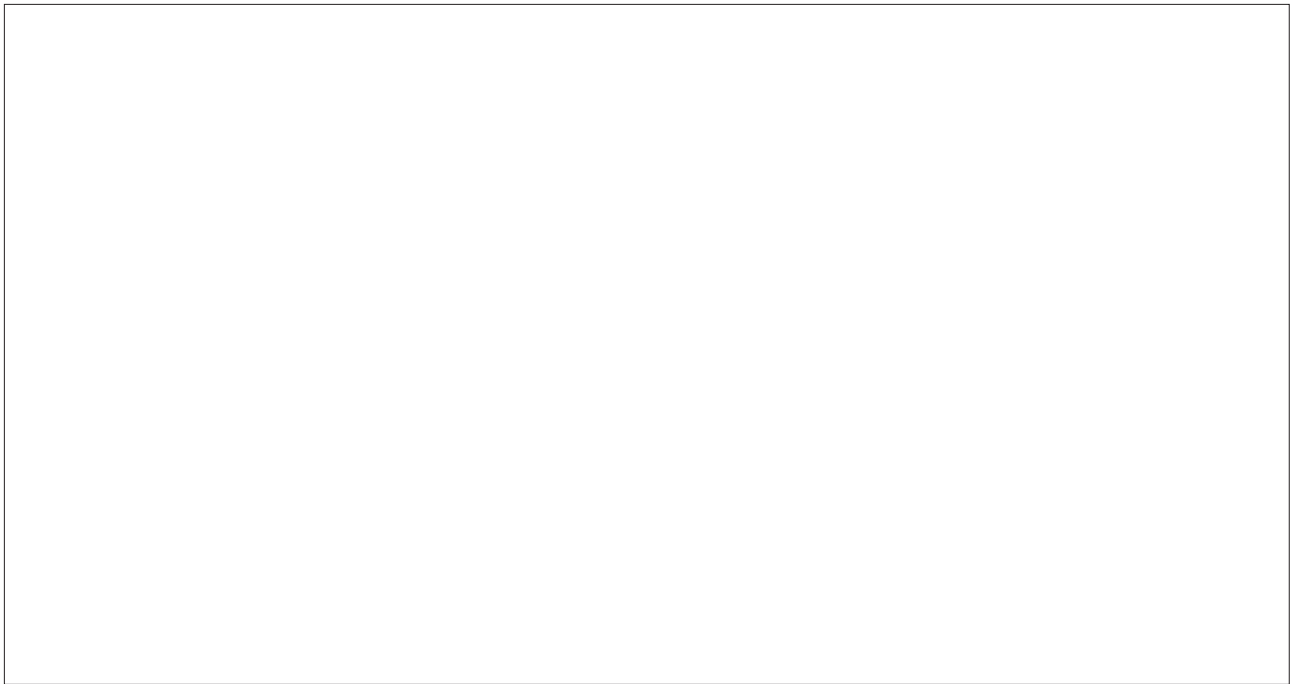
A **női öltözet** jellemzője továbbra is a nagy szoknyabőség, a fűzővel összeszorított felsőttest. A nyakukat, vállukat fedetlenül hagyták.

Díszítőmotívumok a csipke, a fodor, a masni, az arcon pedig a szépségflastrom.

Az 1600-as évek elején a férfi és női viselet legfőbb jellemzője a hatalmas méretű nyakban hordott malomkerékgallér. Úgy néztek ki ezen a fejek, mintha széles tányérra volnának helyezve.

4. **Gyűjts** olyan barokk festményeket (a festő nevét is), melyeken malomkerékgallérok láthatók!

5. Rajzold le az egyik festmény malomkerékgallért viselő szereplőjét!

6. Hasonlítsd össze I. Károly angol király öltözetét egy XIV. Lajos francia király udvarából való divatos öltözéssel! **Írd** a felsorolt jellemzők számát a megfelelő helyre!

1. térdszalag
2. malomkerékgallér
3. masnis, magas sarkú cipő
4. bő selyeming szalagokkal
5. csipkezsabó
6. csipkekézelő
7. göndörített, hosszú paróka
8. rozetta a cipő orrán
9. dús tollbokrétás kalap
10. hengeresen kipárnázott nadrág
11. szalagcsokor a vállon
12. övszalag
13. rhingrave

GYÚJTÓMUNKA

